

Н. В. Дацій, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Поліського національного університету

Т. В. Малахова, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКОВОЮ СИСТЕМОЮ НА ОСНОВІ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР

У статті розкрито значущість контролю розрахунків з бюджетом як завершальної стадії контрольного процесу за податковими платежами на основі порівняльного аналізу методичних підходів до податкового контролю в рамках податкових органів та економічних суб'єктів. Авторами означено загальні методичні позиції та виявлено відмінності зовнішнього (податкового) та внутрішнього контролю, обґрунтовано напрями їх гармонізації. В роботі виокремлено класифікаційні ознаки контролю розрахунків з бюджетом, та уточнено трактування поняття «аналітичні процедури», їх роль у забезпеченні повноти та якості контрольного процесу. На основі виділення основних податкових ризиків та вибору аналітичних процедур показано їх застосування для виявлення та оцінки основних видів ризиків (недостатності контролю, ризику застосування схем ухилення від оподаткування, ризику неефективності застосовуваної податкової політики, неплатоспроможності організації та загрози банкрутства); дано класифікатор аналітичних процедур за видами ризиків та етапами проведення перевірки.

Розроблено інформаційно-методичне забезпечення системи контролю розрахунків з бюджетом, що включає комплексну методіку, в якій визначено послідовність застосування аналітичних процедур та контрольних показників-індикаторів податкового ризику, що використовуються на різних стадіях контролю, із зазначенням джерела отримання інформації з фінансової та податкової звітності, що надає змогу знизити трудовитрати та підвищити якість податкового контролю. Обґрунтовано склад аналітичних процедур, сформовано класифікатор податкових ризиків, а також розроблено алгоритм використання аналітичних процедур як ключових показників контролю розрахунків з бюджетом на прикладі будівельних організацій. Запропоновано внутрішньофірмовий стандарт контролю розрахунків з бюджетом у організаціях, що включає сім розділів та розкрито їх зміст. Це надає змогу підвищити результативність системи внутрішньофірмового управління податковими ризиками.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, розрахунки з податковою системою, податковий контроль аналіз ризиків ухилення від оподаткування, індикатори та зони податкового ризику, методика фінансового контролю, внутрішньофірмовий контроль.

N. V. Datsii, T. V. Malakhova. State financial control of calculations with the tax system based on analytical procedures

The article reveals the importance of control of settlements with the budget as the final stage of the control process of tax payments based on a comparative analysis of methodical approaches to tax control within the framework of tax authorities and economic entities. The authors defined general methodical positions and identified the differences between external (tax) and internal control, substantiated directions for their harmonization. The work highlights the classification features of control of budget calculations, and specifies the interpretation of the concept of "analytical procedures", their role in ensuring the completeness and quality of the control process. Based on the selection of the main tax risks and the selection of analytical procedures, their application is shown to identify and assess the main types of risks (lack of control, the risk of using tax evasion schemes, the risk of inefficiency of the applied tax policy, the insolvency of the organization and the threat of bankruptcy); a classifier of analytical procedures by types of risks and stages of verification is given.

The information and methodological support of the budget settlement control system has been developed, which includes a comprehensive methodology, which defines the sequence of application of analytical procedures and control indicators-indicators of tax risk, used at various stages of control, with an indication of the source of obtaining information from financial and tax reporting, which makes it possible to reduce labor costs and improve the quality of tax control. The composition of analytical procedures is substantiated, a classifier of tax risks is formed, and an algorithm for using analytical procedures as key indicators of control of budget calculations on the example of construction organizations is developed. An internal company standard for controlling budget settlements in organizations is proposed, which includes seven sections and their content is disclosed. This makes it possible to increase the effectiveness of the internal tax risk management system.

Key words: state financial control, calculations with the tax system, tax control, analysis of the risks of tax evasion, indicators and areas of tax risk, financial control methods, internal control.

Постановка проблеми. Держава зазвичай приділяє велику увагу питанням державного фінансового контролю розрахунків з податковою системою на всіх стадіях управлінського циклу. Також питання податкового обліку, аналізу та контролю є невід'ємною частиною облікової політики організації. Крім того, багато корпоративних структур розробляють спеціальні регламентаційні матеріали з метою регулювання податкового навантаження та платежів за певними періодами, тобто для управління рухом коштів та забезпечення платоспроможності організації.

У межах облікової політики та методичних документів, що розробляються органами публічного управління, велика увага приділяється питанням більш точного визначення податкової бази, виявлення податкових ризиків, систематизації типових помилок, регулювання рівномірності податкового навантаження за періодами. З цією метою розробляються спеціальні методичні документи, що враховують організаційно-технологічні та правові особливості окремих сфер діяльності організацій.

Водночас слід наголосити, що в сучасних умовах з'являються нові причини подальшого вдосконалення обліку та контролю за розрахунками з бюджетом. Це пов'язано з ускладненням організаційних структур економічних суб'єктів, залученням великого обсягу позикових коштів із різних джерел та отриманням бюджетних коштів та ресурсів під час виконання (або участі у виконанні) комерційними структурами державних замовлень чи завдань. Податкові органи також ведуть активну методологічну роботу з роз'яснення вимог Податкового кодексу, зокрема, розглядаючи специфіку організації податкового контролю з урахуванням особливостей економічного суб'єкта, його масштабів, спеціалізації, організаційно-правової форми та підпорядкованості.

Незважаючи на це, податкові органи при проведенні перевірок знаходять досить велику кількість помилок та неточностей, а іноді й пряме спотворення звітних даних та виявляють суттєву недоплату податків та невчасність їх сплати. У даний час податкові органи приділяють все більшу увагу вдосконаленню методів та організації контролю з урахуванням можливостей, що відкривають нові інформаційні технології, комунікаційні системи та загальну цифровізацію економіки [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у теоретично-методичні проблеми сутності та змісту визначення «контроль» зробили такі вчені, як Е.А.Аренс, С.В. Качула, Л.В. Лисяк, Т.Є. Терещенко, А.Файоль та ін. Питанням інформаційно-методичного забезпечення державного фінансового контролю та контрольної діяльності присвячені праці М.В.Гладкової, А.А.Савіної, Л.В. Антонової, Л.М. Івашової, О.П. Борисенко та ін.

У той же час специфіка контролю розрахунків із податковою системою та використання аналітичних процедур у процесі контролю залишається практично мало дослідженою. Досі не реалізована та потребує додаткового дослідження обґрунтування необхідності розробки універсального підходу до контролю розрахунків з бюджетом при здійсненні перевірок податковими органами, а також доцільність розвитку внутрішнього контролю господарюючими суб'єктами, спрямованого на зниження податкових ризиків та підвищення ефективності перевірок.

Метою статті є дослідження теоретичних підходів та розробка практичного інструментарю удосконалення державного фінансового контролю розрахунків з податковою системою на основі аналітичних процедур.

Виклад основного матеріалу. Податковий контроль здійснюється з метою своєчасності наповнення бюджетів різного рівня, підвищення податкової дисципліни, виключення порушень податкового законодавства, що дозволяє у складі податкового контролю виділити контроль розрахунків із бюджетом [2].

Поняття «контроль розрахунків із бюджетом» як категорія у своєму розвитку отримала глибокий теоретичний та практичний аналіз українських та зарубіжних авторів [3]. Незважаючи на повноту розкриття різними джерелами цієї категорії, в сучасних умовах виникає необхідність його розширення та поглиблення у зв'язку з розвитком та змінами структур економічних суб'єктів, ускладненням фінансових операцій. Сформульовано загальне поняття контролю розрахунків із бюджетом, яке передбачає оцінку повноти та своєчасності надходження податків у всі види бюджетів, що дозволяє виявити протиріччя у межах податкових розрахунків з різних видів податків, зокрема, під час контролю, здійснюваного податковими організаціями та у системі внутрішнього контролю – економічними суб'єктами.

У концептуальному підході організація обліку розрахунків із бюджетом розглядається з погляду правильності обчислення податків, які підлягають сплаті до бюджету; точності визначення бази оподаткування; контролю за достовірністю первинних та інших документів організації, що є підставою для розрахунку податків; складання та подання податкової звітності; недопущення простроченої заборгованості з податків та зборів; формування достовірної системи обліку про стан розрахунків із бюджетом у вигляді контролю правильності відображення у бухгалтерському обліку сум нарахованих податків; своєчасності звіряння розрахунків із податковими органами, що підтверджує сальдо розрахунків.

Незважаючи на те, що внутрішній контроль розрахунків з бюджетом орієнтований на мінімізацію податкових ризиків для організацій-платників податків, а контроль з боку податкових органів – на забезпечення бюджетів різних рівнів та формування та дотримання податкової дисципліни платників податків, податковий контроль здійснюється в рамках правового нуля, що інтегрує інтереси і тих, і інших на усунення та запобігання порушенням податкового законодавства, і, як наслідок, зумовлює комплексний підхід до контролю розрахунків із бюджетом.

Таким чином, дане дослідження спрямоване на формування теоретико-методичної бази дворівневої системи контролю розрахунків з бюджетом: внутрішнього контролю, який здійснюється господарюючими суб'єктами, та податкового (зовнішнього) контролю, що виробляється податковими органами.

Під зовнішнім контролем розрахунків із бюджетом розуміється процес компетентної перевірки уповноваженими особами правильності визначення бази оподаткування, нарахування та перерахування нарахованих податків до бюджету, правильності відображення фінансово-господарських операцій на рахунках бухгалтерського та податкового обліку.

Під внутрішнім контролем розрахунків з бюджетом розуміється процес перевірки особами, які уповноважені суб'єктами господарювання, дотримання податкового законодавства та правильності відображення фінансово-господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Практична реалізація розвитку дворівневої системи контролю розрахунків із бюджетом дозволяє виявити проблему відсутності алгоритму застосування аналітичних процедур, спрямованих на виявлення податкових ризиків організацій-платників податків.

На підставі проведеного дослідження встановлено, що в економічній літературі дане різне трактування поняття «аналітичні процедури», проте найповніше визначення відображено у Міжнародному стандарті аудиту (МСА 520), відповідно до якого аналітичні процедури є аналіз мають значення коефіцієнтів і тенденцій, включаючи подальше вивчення їх коливань і взаємозв'язків, якщо ті не узгоджуються з іншою доречною інформацією або відхиляються від передбачених значень.

Враховуючи аналіз та синтез специфіки, аналітичні процедури в системі податкового контролю, на думку автора, є оцінкою показників і коефіцієнтів організацій-платників податків за допомогою розгляду їх зміни в динаміці, логічному та інформаційному взаємозв'язку.

На основі виділення основних податкових ризиків та вибору аналітичних процедур показано їх застосування для виявлення та оцінки основних видів ризиків (недостатності контролю, ризику застосування схем ухилення від оподаткування, ризику неефективності застосовуваної податкової політики, неплатоспроможності організації та загрози банкрутства); дано класифікатор аналітичних процедур за видами ризиків та етапами проведення перевірки.

Аналітичні процедури є складовою контролю розрахунків із бюджетом, заснованої на системі збору, підготовки, синхронізації та обробки інформації.

При проведенні внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом та в деяких випадках зовнішнього контролю (виїзних податкових перевірок) використовується інформація, що міститься у бухгалтерській, податковій звітності, податкових та бухгалтерських регістрах, рахунках бухгалтерського та податкового обліку з використанням первинних документів, що підтверджують.

Аналітичні процедури дозволяють вибрати пріоритетні напрями перевірки з метою виявлення спотворень податкової та бухгалтерської звітності, виявлення порушень законодавства, повноти та правильності розрахунків із бюджетом, а також скорочує час проведення перевірки.

З метою підвищення результативності взаємодії податкових органів та суб'єктів господарювання у системі податкового адміністрування необхідні глобальні зміни, які, своєю чергою, здатні забезпечити однаковість підходів до контролю розрахунків із бюджетом.

Необхідно, щоб принципи контролю розрахунків із бюджетом із боку податкові органи були узгоджені з принципами контролю, проведеного господарюючими суб'єктами.

Зазначена специфіка визначила необхідність формування єдиного концептуального підходу до організації та проведення контролю розрахунків з бюджетом на основі аналітичних процедур, де ключовою утворюючою категорією є податковий ризик.

Рекомендовано підхід до використання аналітичних процедур у межах контролю розрахунків із бюджетом на різних етапах перевірки.

Виділено такі аналітичні процедури:

- зіставлення показників фінансової та податкової звітності (наприклад, виявлення відхилень між виручкою у фінансовій звітності та доходами у податковій звітності, виявлення відхилень між сумами позареалізаційних витрат у вигляді безнадійних боргів (дебіторської заборгованості зі строком позовної давності, що минув) поданим податкового обліку та бухгалтерської звітності та ін.);

- зіставлення показників фінансової та податкової звітності з аналогічними за попередні періоди;

- застосування показників-індикаторів;

- порівняння показників (наприклад, податкового навантаження, рентабельності, заробітної плати, частки відрахувань та ін.) із середньогалузевими значеннями;

- зіставлення фінансової та нефінансової інформації контрагентів особи, що перевіряється, на предмет реальності поставки товару, виконання робіт, послуг (наприклад, співвідношення кількості співробітників, необхідних для виконання робіт, та фонду оплати праці, співвідношення кількості співробітників та виручки та ін.);

- застосування різних моделей оцінки фінансового стану організації;
- план-факторний аналіз;
- зіставлення показників фінансової та податкової звітності із залишками на рахунках бухгалтерського та податкового обліку;
- аналіз відповідності даних первинного обліку та сальдо рахунків бухгалтерського та податкового обліку;
- зіставлення фінансової та нефінансової інформації перевіряється особи на предмет відповідності витрат їх кількісному значенню;
- зіставлення фінансової інформації з обліковою політикою особи, що перевіряється.

У межах розробки авторського підходу до контролю розрахунків із бюджетом усі аналітичні процедури розбиті на такі групи залежно від ризиків:

1) оцінка ризиків, недостатності контролю:

- при плануванні податкової перевірки рекомендується використовувати аналітичні процедури у зв'язку з великим обсягом аналізованих операцій при недостатньому доступі до інформації (фактично перевіряючий має доступ до податкової та фінансової звітності, інформації з відкритих джерел (Інтернет, аудиторський висновок, комерційні інформаційні ресурси);

- у ході проведення податкової перевірки та за наявності прогнозних даних будуть корисні аналітичні процедури;

- на завершальній стадії податкової перевірки перевіряючий може вивчити дані фінансової та податкової звітності з урахуванням виявлених помилок у вигляді застосування аналітичних процедур;

2) оцінка ризиків, пов'язаних із застосуванням схем ухилення від оподаткування. Спотворення відомостей про операції можливе при відображенні в обліку хибних фактів (що не мали насправді дійсності, спотворенні окремих показників угоди) або прихованні (невідображенні, заниженні) фактів господарської діяльності;

3) оцінка ризику неефективності податкової політики, що застосовується. З метою податкової оптимізації застосування аналітичних процедур сприяє підвищенню рівня податкового планування, досягненню бажаних показників податкового навантаження, а саме:

- при плануванні податкової перевірки;

- у ході проведення перевірки;

- на завершальній стадії перевірки;

4) оцінка ризиків, пов'язаних з неплатоспроможністю та загрозою банкрутства. З метою виявлення та усунення причин, виникнення ризиків неспроможності суб'єкта господарювання, підтримки платоспроможності організації пропонується використовувати при плануванні перевірки та на її завершальному етапі аналітичні процедури.

Відмінною особливістю запропонованого підходу використання аналітичних процедур на різних стадіях контролю розрахунків з бюджетом є його націленість на виявлення та оцінку податкових ризиків, що забезпечує унікальність та узгодженість процедур, що застосовуються як при внутрішньому контролі, так і при проведенні податкових перевірок.

Для протидії податковим ризикам ефективна система контролю розрахунків з бюджетом повинна включати різні види аналітичних процедур, які класифікуються залежно від видів звітності, що перевіряється (окрема звітність, консолідована звітність, податкова звітність та інші); стадій застосування (використання) (планування, проведення перевірки, завершальна стадія); способу здійснення (просте порівняння, комплексний аналіз із застосуванням коефіцієнтів, із застосуванням складних статистичних методів); сфери застосування тощо.

Розроблено інформаційно-методичне забезпечення системи контролю розрахунків з бюджетом, що включає комплексну методику, в якій визначено послідовність застосування аналітичних процедур та контрольних показників-індикаторів податкового ризику, що використовуються на різних стадіях контролю, із зазначенням джерела отримання інформації з фінансової та податкової звітності (робітників рахунків та первинних документів). Запропонований інструментарій дозволить знизити трудовитрати та підвищити якість податкового контролю.

У ході дослідження виявлено, що, незважаючи на те, що податковими органами постійно розробляються нормативно-правові документи з даної проблематики, багато дослідників займаються розробкою методик внутрішнього контролю, однаковості підходів до контролю розрахунків з бюджетом досі не досягнуто.

Застосування сукупності єдиних показників для зовнішнього контролю з боку податкових органів, а також внутрішнього контролю забезпечить комплексність підходу та підвищить ефективність контролю розрахунків із бюджетом.

Методичне забезпечення контролю розрахунків з бюджетом засноване на аналізі як бухгалтерської, так і податкової звітності, що дозволяє більш повно оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання, і, як наслідок, виключити планування перевірок неплатоспроможних, фінансово нестійких організацій, знизити зростання заборгованості бюджетів різного рівня, підвищити ефективність використання трудових ресурсів

Для суб'єкта господарювання дане методичне забезпечення є інструментом для проведення аналізу повноти та правомірності розрахунків з бюджетом, платоспроможності в довгостроковій перспективі, прийняття управлінських рішень.

В основу розробки послідовності застосування аналітичних процедур та контрольних показників-індикаторів були покладені:

- аналіз нормативно-правового регулювання контролю розрахунків із бюджетом та його інформаційного забезпечення;

- дослідження особливостей бізнес-процесів кожної категорії малого та середнього підприємництва.

Концепцію системи планування виїзних податкових перевірок, взяту за основу, адаптовано під бізнес-процеси діяльності комерційних організацій у розрізі категорій малого та середнього підприємництва.

Розроблені показники-індикатори дозволяють оцінити податкові ризики та виявити проблемні зони виникнення помилок до здійснення конкретних процедур, встановити прогалини в системі податкового планування організації.

За умови самостійного уточнення платником податків податкових зобов'язань, а саме: збільшення податкового навантаження з податку на прибуток, податку на додану вартість, зниження частки податкових відрахувань, ймовірність призначення виїзної податкової перевірки прагне нуля.

Практична реалізація запропонованого автором системного підходу до контролю розрахунків із бюджетом призначена для надання методичної допомоги контролерам у розробці конкретних процедур на всіх етапах перевірки. Пропонуємо склад аналітичних процедур, відповідно до сформованого класифікатора податкових ризиків, а також розроблено алгоритм використання аналітичних процедур як ключових показників контролю розрахунків з бюджетом на прикладі будівельних організацій; на основі систематизації показу гелів-індикаторів визначено підхід до виділення зон податкового ризику (дуже висока, висока, підвищена, середня, низька).

З метою підвищення ефективності контролю розрахунків із бюджетом у організаціях систематизовано *зони податкового ризику*:

дуже висока – організація збиткова, витрати перевищують доходи, податок на прибуток не сплачується, при проведенні подальшого аналізу необхідно звернути увагу на структуру доходів та витрат, а також на податкову базу та податкові відрахування з податку на додану вартість, внутрішній контроль відсутній, доцільне проведення виїзної податкової перевірки;

висока – організація сплачує податок на прибуток у символічних розмірах, щоб не показувати збиток від провадження діяльності, витрати практично прирівняні до доходів, при проведенні подальшого аналізу необхідно звернути увагу на структуру доходів та витрат, а також на податкову базу та податкові відрахування з податку на додану вартість, внутрішній контроль відсутній, доцільне проведення виїзної податкової перевірки;

підвищена – організація сплачує податок на прибуток у мінімальних розмірах, частка витрат у доходах дуже висока, при проведенні подальшого аналізу необхідно звернути увагу на структуру доходів та витрат, а також на податкову базу та податкові відрахування з податку на додану вартість, внутрішній контроль відсутній, доцільно проведення виїзної податкової перевірки;

середня – належить проведення поглибленого аналізу;

низька – організацією сплачуються значні податкові платежі, високий рівень внутрішнього контролю, проведення виїзної податкової перевірки недоцільно.

На основі дослідження праць науковців [4, 5] щодо ролі внутрішнього контролю та напрямів його впровадження суб'єктами господарювання пропонуємо застосовувати внутрішньофірмовий стандарт контролю розрахунків з бюджетом у організаціях, що включає сім розділів («Загальні положення», «Основні поняття. Цілі та завдання», «Нормативна база», «Формування бази даних (збір фінансової та нефінансової інформації) про контрагентів перевіряється суб'єкта», "Методика внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом у організаціях на стадії планування", "Методика внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом на стадії проведення перевірки та суті з використанням аналітичних процедур", "Уточнення процедур з урахуванням виявлених помилок. Висновок за результатами перевірки") і що дозволяє підвищити результативність системи внутрішньофірмового управління податковими ризиками; розроблено склад робочих документів перевіряючої особи з урахуванням показників декларацій з основних видів податків та фінансової звітності.

У першому розділі "Загальні положення" розкривається структура стандарту, його мета.

У другому розділі «Основні поняття. Цілі та завдання» розглянуто такі поняття, як контроль розрахунків з бюджетом, аналітичні процедури, контрольні заходи, програма перевірки, висновок за результатами перевірки.

Методика внутрішнього контролю розрахунків із бюджетом у організаціях розроблена на основі нормативних актів, зазначених у третьому розділі.

Четвертий розділ передбачає контроль формування бази даних (збір фінансової та нефінансової інформації) про контрагенти суб'єкта господарювання. Необхідно зазначити, що збирання та аналіз даних та відомостей про контрагентів на основі отриманої інформації для оцінки їх платоспроможності в довгостроковій перспективі, а також з метою зниження податкових ризиків слід проводити на стадії оцінки доцільності укладання договору.

П'ятий розділ «Методика внутрішнього контролю розрахунків із бюджетом у будівельних організаціях на сталі планування» містить послідовність дій контролю розрахунків із бюджетом на стадії планування перевірки.

Шостий розділ «Методика внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом на стадії проведення перевірки по суті з використанням аналітичних процедур» є послідовністю дій та рекомендацій, що використовуються при проведенні перевірки по суті.

Сьомий розділ «Уточнення процедур із урахуванням виявлених помилок. Висновок за результатами перевірки» є заключним етапом, у якому дається оцінка повноти та правильності розрахунків з бюджетом, а також формуються рекомендації щодо усунення помилок та неточностей розрахунків.

Внутрішньofірмовий стандарт контролю розрахунків з бюджетом у організаціях розроблено з метою виявлення та зниження податкових ризиків, порушень податкового законодавства, підвищення якості аналізу, ефективності контролю підрозділів та співробітників, відповідальних за управління ризиками господарюючого суб'єкта. Розроблений внутрішньofірмовий стандарт встановлює порядок роботи підрозділів та співробітників, відповідальних за управління ризиками господарюючого суб'єкта, та забезпечує ефективне та якісне проведення внутрішньої перевірки повноти та своєчасності розрахунків з бюджетом.

Висновки. Виконане дослідження показало ефективність застосування аналітичних процедур при здійсненні контролю розрахунків з податковою системою, оскільки вони дозволяють суб'єктам господарювання мінімізувати не тільки податкові ризики, а й регулювати податкове навантаження та знайти інші резерви зростання ефективності діяльності організації; податковим органам – забезпечити наповнення бюджетів різних рівнів, підвищити рівень податкової дисципліни платників податків. Впровадження авторських рекомендацій здатне забезпечити ефективний контроль розрахунків з бюджетом, що дозволить своєчасно виявляти помилки та неточності, запобігти порушенням податкового законодавства та підвищити достовірність фінансової звітності. Розроблений внутрішньofірмовий стандарт контролю розрахунків із бюджетом у дозволяє систематизувати організаційні та методичні аспекти реалізації дій перевіряючих, що забезпечить ефективне використання методів аналізу у практичній діяльності підрозділів та співробітників, відповідальних за управління ризиками господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Digital в Україні 2022: тренди українського інтернету та вплив війни. CASES. URL: <https://cases.media/article/digital-v-ukrayini-2022-trendi-ukrayinskogo-internetu-ta-vpliv-viini> (дата звернення 26.08.2023 р.).
2. Качула С.В., Лисяк Л.В., Терещенко Т.Є. Фінансова поведінка домогосподарств регіонів України як підґрунтя забезпечення їх стійкості в умовах економічної нестабільності. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2 (82). С. 108–115.
3. Леонов В.В. Мотиваційні чинники фінансової поведінки населення України: емпіричний аналіз. *Український соціум*. 2007. № 3 (20). С. 63–76.
4. Івашова Л.М., Гнездилова О.М., Волік Н.Г. Фінансовий контроль і аудит: реалії та перспективи розвитку: монографія. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2012. 260 с.
5. Івашова Л.М., Івашов М.Ф. Досвід державного фінансового контролю в країнах ЄС та напрями його імплементації до України. *Вісник Академії митної служби України*. 2014. № 2. С. 12–23.

References:

1. CASES (2023) *Digital v Ukrayini 2022: trendy ukrayins'koho internetu ta vplyv viyny* [Digital in Ukraine 2022: UkrainianInternet trends and the impact of the war]. Available at: <https://cases.media/article/digital-v-ukrayini-2022-trendi-ukrayinskogo-internetu-ta-vpliv-viini> (Accessed 26 August 2023). [in Ukrainian]
2. Kachula, S.V., Lysyak, L.V. and Tereshchenko, T.E. (2023) *Finansova povedinka domohospodarstv rehioniv Ukrayiny yakpidhruntya zabezpechennya yikh stiykosti v umovakh ekonomich-noyi nestabil'nosti*. [Financial behavior of households in the regions of Ukraine as a basis for ensuring their stability in conditions of economic instability] *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya*. [Scientific view: economics and management]vol. 2 (82), pp. 108-115. [in Ukrainian]
3. Leonov V.V. (2007) *Motyvatsiyini chynnyky finansovoyi povedinky naseleennya Ukrayiny: empyrychnyy analiz*. [Motivational factors of the financial behavior of the population of Ukraine: an empirical analysis]. *Ukrayins'kyi sotsium* [Ukrainian society]. No. 3 (20). P. 63-76. [in Ukrainian]
4. Ivashova L.M., Hnyezdylova O.M., Volik N.H. (2012) *Finansovyy kontrol' i audyt: realiyi ta perspektyvy rozvytku: monohrafiya*. [Financial control and audit: realities and prospects of development: monograph] KPU: Publishing House. Zaporizhzhia: 260 p. [in Ukrainian]
5. Ivashova L.M., Ivashov M.F. (2014) *Dosvid derzhavnogo finansovoho kontrolyu v krayinakh YES ta napryamy yoho implementatsiyi do Ukrayiny*. [Experience of state financial control in EU countries and directions of its implementation in Ukraine] *Visnyk Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrayiny*. [Bulletin of the Academy of the Customs Service of Ukraine] No. 2. P. 12-23. [in Ukrainian]